

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 6 November 1904. N°. 1401.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereen. 13 Ct. p. regel.

Van de tien geboden.

XXXVI.

HET DERDE GEBOD.

VII.

De Heere is nabij allen, die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in der waarheid.
Psalm 145 : 18.

Het opheffen van 's Heeren Naam tegen het ijdele in het samenleven met onze medemenschen geschiedt, naar wij een vorig maal zagen, door het verbreiden en het belijden van dien Naam.

Daarmee is echter wat God ons in het derde Zijner geboden gebiedt, nog niet uitgeput.
Het „Gij zult Mijn Naam heiligen!“ sluit ook in zich wat de Schrift noemt: het aanroepen van Gods Naam.

De Heere is nabij allen, die Hem aanroepen, allen, die Hem aanroepen in der waarheid, zoo zingt de dichter van den 145sten psalm.

Het aanroepen van Gods Naam is het aanroepen van God Zelf, van den Zich in de natuur of de schriftuur openbarende God. Hem roepen opdat Hij ons hoore; Hem er bij roepen opdat Hij ons te hulp kome.

En dat aanroepen van Gods Naam is altijd een *bidd*, een spreken tot uw God. Maar zoo verstaat ge dan ook, dat dit aanroepen van Gods Naam met vreeze en eerbieding moet geschieden.

Die den Heere aanroepen is Hij nabij. Hij nadert dan tot hen.

Hij, de Hooge en Verhevene.
Van niemand blijft Hij verre, die Hem aanroept in der waarheid.

In waarheid, d. w. z. zóó, dat dit bidden, dit aanroepen van harte geest en heilige ernst is, gelijk de Heere Jezus dan ook spreekt van een aanbidden in geest en waarheid (Joh. 4 : 24).

En hierin ligt dan ook de machtige vertroosting van dat woord uit den 145sten psalm.

De vertroosting, dat uw God u nabij is, als gij Hem van harte en ernstig aanroept.

Een vertroosting voor ieder benauwde ziel. Een vertroosting onder het lijden en de smarten des levens.

Machtig en daarbij teeder en innig als dat andere psalmwoord: En roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eeren (Ps. 50 : 15). Dat andere psalmwoord, waarvan God Zich voor Zijn kinderen zoo telkens een waar-maker betoont, maar waarbij velen hunner dan in de vervulling van het: „En gij zult Mij eeren“, zoo dikwijls te kort schieten.

Een vertroosting is het, dat uw God u nabij is als gij Hem aanroept.

Dat gij dus nooit alleen zijt.
Ook als de menschen u alleen laten.

Dat gij altijd uw God nabij u kunt hebben.

Maar ook is het voor 'n godvruchtige ziel een gewaarwording van ontzag.
God nabij zich te hebben.

En deze vertroosting en die gewaarwording van ontzag heeft ook alleen de godvruchtige.

Want allen die Hem aanroepen, niet in der waarheid; niet zóó, dat het van harte gaat en zij het ernstig meenen; is Hij niet nabij.

Van de huichelaars toch, van hen, die Hem maar aanroepen met hun mond en Hem maar eeren met hun lippen, blijft Hij verre, omdat hun hart verre van Hem blijft. (Jes. 29 : 13).

Is het aanroepen van Gods Naam altijd een *bidden*, dit bidden nu kan op verschillende wijze geschieden.

Wij hebben vroeger gezien, hoe het aanbidden als een inlijvende daad onze ziel, nog weer te onderscheiden is van het bidden. Wij kunnen God aanbidden in ons hart, zonder dat daarbij nog een woord over onze lippen komt. Maar ook wanneer wij daarbij woorden geven aan wat er in ons hart is, wanneer wij de stemming der aanbidding uitdrukken in hoorbare klanken, is dit aanbidden, *dese adoratie*, nog iets anders dan het bidden in enger zin. Dit bidden in enger zin toch is een aanroepen van Gods Naam, een aanroepen van den Zich openbarende God, om uitredding uit geestelijken of stof-felijken nood.

Uit eigen of ook uit anderer nood, dien wij dan medevoelen en medeliden.

En aan dit bidden paart zich dan straks het danken.

Nu is het 'menschen plicht, zoowel

God aan te bidden als tot Hem te bidden.

Zeker, deze tweerlei zieleactie is niet streng te scheiden, ook al is zij te onderscheiden. In het *Onze Vader*, dat de Heere Jezus, zoo als het bij Mattheus staat, met zijn: „Gij dan bidt aldus!“ (hoofdst. 6:9-13) ons als een *formulier*gebed heeft gegeven en zoo als het bij Lukas staat met zijn: „Wanneer gij bidt, zoo zegt: (h. 11:2-4) ons als een *model* of voorbeeld van 'n gebed heeft gegeven, vindt gij zoowel het aanbidden als het bidden in enger zin.

Toch kan men zeggen, dat het aanbidden als inlijvende actie des harten bijzonderlijk een plicht is geëischt door het eerste gebed, en het aanbidden met woorden meer een plicht is geëischt door het tweede gebed, terwijl het bidden in enger zin, zoowel aan het tweede als derde gebed is gebonden.

Daarom zullen wij dan hier ook niet herhalen, wat reeds bij de bespreking van het eerste en het tweede gebed over het aanbidden, en bij dat van het tweede over het bidden als een onderdeel van den *eredienst* of cultus is gezegd.

Waar wij in dit en het volgende artikel over het bidden handelen, geschiedt dat in dien engeren zin, waarin ook onze Heidelbergseker het bedoelt, wanneer hij, bij de verklaring van het derde gebed, zegt: „opdat Hij van ons aangeroept worde“ (antw. 99).

Het gaat hier dus uitsluitend om de aanroeping of *invocatie* van Gods Naam en wel enger nog, buiten den eredienst, althans buiten den publicken of kerkelijken eredienst.

Om het aanroepen van Gods Naam in de nooden des levens; in die geestelijke nooden welke een onmiddellijk gevolg zijn van de *sonde*, die in de menschenwereld, in het samenleven met onze medemenschen, indringt en juist door het aanroepen van Gods Naam kan worden bestreden, gekoerd, teruggedrongen.

En dit aanroepen van Gods Naam, dit bidden in enger en hier nog nader bepaalden zin, geschiedt dan, zooals reeds in een vorig artikel werd gezegd, op *drieërlei wijze*. Om het goddelooze te keeren in den *heiligen vloek*; om een beslissing te verkrijgen in het *lot*; om trouw en waarheid te bevestigen in den *eed*.

Wij leggen hier nog eens er den nadruk op, dat dus in de heilige vloek en het lot en de *eed* een *bidden* is; een religieus handelen. Zij vallen daarom ook nog onder de eerste drie geboden, die over onze plichten jegens God gaan.

In dit artikel zullen wij nu verder spreken over den *heiligen vloek* en over het *lot*.

Wij twijfelen niet of de gedachtenverbinding van „heilig“ en „vloek“ zal voor sommige onzer lezers ongewoon zijn.

Te spreken van een *heiligen vloek* zullen zij minstens bevreemdend achten.

Is vloeken 'n bidden, een aanroepen van Gods Naam, het zij dan al of niet in *waarheid*, en nader een afbidden van God van kwaad over onszelf of over onzen medemens; hem of onszelf aan de wraak Gods toewijden; hem of onszelf verwenschen of kwaad toe wenschen; hem of onszelf buiten de gunste Gods stellen; de bevreemding, die het spreken van 'n *heiligen vloek* mag wekken, zal wijken indien men zich slechts even herinnert, hoe in de Schrift meer dan eens kwaad over hun medemenschen van God wordt afgebeden door de uitnemendste heiligen.

Vaak leest men in de Schrift van een *klagen* van Gods heiligen bij Hem over hunne medemenschen. Zoo klaagt David in den 38sten psalm, toen hij vlood voor het aangezicht van zijn zoon Absalom: o Heere! hoe zijn mijne tegenpartijders vernieuwvuldigd! velen staan tegen mij op. Velen zeggen van mijne ziel: Hij heeft geen heil bij God (vs. 2 en 3). Zoog in den 138sten psalm: Hoelang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn. (vs. 3). Zoo in den 38sten: Mijne liefhebbers en mijne vrienden staan tegenover mijne plage, en mijne nabestaanden staan van verre; en die mijne ziel zoeken, spreken verdervingen, en zij overdenken den gansen dag listen (vs. 12 en 13).

Ja, in den 22sten psalm klaagt zelfs de lijdende Messias tot zijn God: Allen, die Mij zien bespotten Mij; zij steken de lip uit; zij schudden het hoofd, zeggende: Hij heeft het op den Heere gewenteld, dat Hij hem nu uithelpe, dat Hij hem rede, dewijl Hij lust aan hem heeft (vs. 8 en 9) en dan in vs. 17-19, profetie van al dat schrikkelijke dat tot in de kleinste bijzonderheden toe eens op Golgotha zijn vervulling zou vinden: Al mijne beenderen zou ik kunnen tellen, zij schouwen het aan; zij zien op mij. Zij deelen mijne kleederen onder zich, en werven het lot over mijn gewaad.

En ook de heilige Apostel Paulus klaagt over zijn medemenschen: In mijn eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten. Het worde hun niet tegerekend. (2 Tim. 4:16).

Dan, dit klagen over het leed, dat hun medemenschen hun persoonlijk aandoen, is nog geen vloeken.

Zeker is ook dit klagen een aanroepen van Gods Naam; een bidden, dat Hij de boosheid der menschen afwende, en het is den christen, indien hij althans van zijn medemenschen heeft te lijden, „als een Christen“, (1 Petri 4:16), d. i. om zijn christen-zijn of om de zaak van Christus, — geoorloofd dus tot God te klagen. Toch is ook hierbij ernstige zelfcritiek noodig, want niet alle leed dat menschen ons aandoen, doen zij ons aan om ons christen-zijn; maar vaak ook om ons allesbehalve christelijk handelen.

Maar hoe dan ook, het klagen over onze medemenschen bij God is nog niet de heilige vloek.

Dan, ook van den vloek, den *heiligen vloek* door Gods kinderen uitgesproken over hunne medemenschen, vindt gij tal van voorbeelden in de Schrift. Zoo, waar Noach zegt tot zijn zoon Cham: Vervloekt zij Kanaan: een knecht der knechten zij hij zijne broeders (Genesis 9:25).

Waar Josia zegt tot Achan: Hoe hebt gij ons beroerd! de Heere zal u beroeren te dezen dage. (Josua 7:25). Verder, waar David bidt in den 58sten psalm over de goddeloos: Verklaar hen schuldig o God! laat hen vervallen van hunne raadselagen; drief hen henen om de veelheid hunner overtredingen; want zij zijn wederspanning tegen U (vs. 5). Of waar hij bidt in den 144sten: Neig Uwe hemelen, Heere, en daal neer; raak de bergen aan dat zij roeken. Bliksem bliksemen en verstrooi hen; zend Uwe pijlen uit en verdoe hen (vs. 3 en 6), op welke plaats dan onder „de bergen“, de vijandige wereldmachten zijn te verstaan. Eindelijk, de z.g. „vloekpsalmen“, waarbij wij slechts herinneren aan de ontzettende verwenschingen van psalm 69 en 109 en waarbij de door Gods Geest geïnspireerde zangers, evenals de profeten met hun vloek dien zij aankondigen, optreden als verkondigers van Gods oordeelen.

En niet slechts het Oude, maar ook het Nieuwe Testament kent den heiligen vloek. Wij denken daarbij aan het: *Woe u!* van den Heiland, de interdictie van smart en toorn, tegen Schriftgeleerden en Pharizeën; aan Zijn: *Woe u!* over de drie onbetrouwbare steden van Galilea: Chorazin, Bethsaida en Kapernaum. Aan Paulus woord tegen Elymas, dan toovenaar: o Gij kind des duivels, vol van alle bedrog en arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid! zult gij niet ophouden te verkeeren de rechte wegen des Heeren! En nu, zie de hand des Heeren is tegen u, en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor een tijd (Handelingen 13:10 en 11). Aan Paulus' woord uit den 2ten Korinthen-brief: Indien iemand den Heere Jezus Christus niet lief heeft, die zij eene vervloeking; Maranatha! (h. 16:22), op welke plaats het laatste woord een samen-voeging is van de twee Syro-Chaldeeuwse woorden, Marana atha „onze Heer komt“, en het voorlaatste woord de vertaling is van „anathema“, letterlijk het (in den tempel) geplaatste, het aan de godheid gewijde. Reeds in de vertaling der Zeventigsten is *anathema* gebruikt als overzetting van het Hebreeuwse *cherem* of *ban*. Hier door Paulus gebruikt, later bij de kerkvaders en van daar in de taal der kerk is het een staande uitdrukking voor wat van de kerkelijke gemeenschap is uitgesloten.

Ten slotte zij hier ook nog gewezen op twee woorden van den heiligen apostel uit den Galaten-brief. Op vs. 8 van h. 1: Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit den hemel, u een Evangelie verkondigden, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! *Anathema esto!* En op vs. 12 van h. 5: Waar de apostel van de Joden-Christenen, die de besnijdenis dreven, zegt: Och, of zij ook afgesneden werden, die u onrustig maken! wat dan betekent of afgesneden van de Gemeente of gelijk anderen willen, dat zij zich ook versneden! d. i. ontmanden.

Zoo bleek dan, dat de *heilige vloek* lang niet een zoo zonderlinge gedachtenverbinding is, als sommigen wel meenen.

De Schrift, zoowel het Oude als het Nieuwe Testament, kent een *heiligen vloek*. Wel is dit geen algemeene plicht, gelijk het gebed, maar de Schrift leert ons, dat er tijden en omstandigheden kunnen zijn, waarin het geoorloofd is, waarin het plicht is den heiligen vloek op de lippen te nemen.

Vele Christenen, wier ziel door twijfel

verscheurd, altijd slingeret tusschen geloof en ongelof; wier liefde voor hun God en Zijn eere slechts lauw is en die daarom tegen de sonde niet kunnen toornen, verstaan van zulke dingen als de heilige vloek is, niets.

De Christelijke liefde, die toch niet anders is dan de *heilige* liefde tot God en daarom juist de heilige haat tegen al wat goddeloos is, dunkt dezen geesteskinderen van Laodicea te bestaan in een zekere zoetsappigheid, aan alle bitterheid tegen het goddelooze vreemd. Deze Eli's naturen, welke als hun naasten zich hebben vervloekt gemaakt, die naasten niet eens zuur aanzien (1 Sam. 3:13).

En als zulke Christenen dan hooren van 'n heiligen vloek, dan vragen zij meewarig: „Is dat nu liefde?“

Maar anders staat het met die Christenen, wier geloof vast is, en wier liefde voor God en Zijne eere vurig is. Zij kunnen het niet verdragen, wanneer hun lieve God wordt gehoond, en dan wordt hun toorn ontstoken en dan ontbrandt hun ijver tegen deze schenders van 's Heeren Majesteit.

Dan wordt hun ziel ontroerd, en de heiligheid in hen wordt tot een vuur in hun beenderen, en ook al bemoeiden zij zich om te verdragen, zij kunnen niet (Jeremia 21:9). En om dan het goddelooze te keeren, bidden zij in den heiligen vloek, dien zij tegen Gods vijanden slingeren.

Dit is de energie der heilige liefde voor God en Zijn zaak.

Het is de taal, die over de lippen komt, wanneer de heiligen God bidden, dat Hij Zijne en hunne vijanden, die met een onverzoonlijken haat niet ophouden God te tergen, en de vromen te vervolgen, als de rechtvaardige Rechter met Zijn oordeelen strafte. Een taal, die gij ook beluistert in dat slot van het antwoord van onzen Heidelbergseker op de vraag: Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordeelen de levenden en de dooden? „Dat ik een Rechter uit den hemel verwacht, die al Zijne en mijne vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelsche blijdschap en heerlijkheid nemen zal.“ Een taal die geoorloofd is, wijl God Zelf de sonde, het goddelooze, het ijdele vloekt.

Dan, al staat dit heilig vloeken zedelijk hoog; veel hooger dan de onaandoenlijkheid, de apathie, die zich over het goddelooze niet meer kan verontwaardigen; al zijn er omstandigheden waarin het mag en moet, — toch dient ook hier door Gods kind de uiterste oomsichtigheid gebrukt.

En daarom dient als regel gesteld, dat de heilige vloek alleen mag uitgesproken tegen hen, die God Zelf vloekt, dat is tegen Zijn vijanden; alleen mag uitgesproken waar het geldt de zaak Gods, en nimmer waar het geldt onze zaak, of omdat men ons heeft beleedigd; dat hij alleen voorwaardelijk mag uitgesproken, d. i. indien zij, die men dus vloekt, zich niet bekeeren van hun goddeloosheid; en eindelijk, dat het doel moet zijn niet een ons verblijden over den ondergang van onzen medemens, maar om door het opheffen van Gods Naam, te keeren het goddelooze in hem, met de verderfelijke werking, die daaruit opkomt.

Ten slotte zij er hier nog op gewezen, hoe de Schrift ons ook verhaalt, van twee verwenschingen, door heilige Godsmannen over zichzelve uitgesproken, en die althans tot op zekere hoogte onder den heiligen vloek vallen. Wij bedoelen wat in Exodus 32:32 staat te lezen van Mozes: Nu dan, indien Gij hunne zonden vergeven zult! doch zoo niet, zoo delg mij uit uw boek, hetgeen Gij geschreven hebt; — en wat Paulus schrijft in Romeinen 9:3: Want ik zou zelf wenschen verbannen te zijn van Christus, voor mijne broeders, die mijne maagchep zijn naar het vleesch. Beide spraken zeker slechts voorwaardelijk en daarbij getuigen hun woorden van een innige liefde, zoo voor hun volk als voor de glorie van God, die zich openbaart in het behoud van Israël. Toch is zulk bidden ons hier niet ten voorbeeld gesteld. Het is ons nimmer geoorloofd, voor ons zelf tot redding van anderen, al zijn zij ons nog zoo lief, eeuwig verderf en uitsluiting van de gemeenschap met Christus af te bidden.

Wat nu betreft het *lot*, zoo is dit evenzeer een heilige handeling, een in enger zin religieus handelen, waarbij men God aanroept om Zijn beslissing in gevallen waarin ons verstand of onze beslissing te kort schieten.

Eerst waar men dit weer inzien, zal men verstaan dat ook het loten een *bidden* is en men dus alle recht heeft om te spreken van het *heilige lot*.

Het lot is een algemeen menschelek gebruik en dan ook aan de heidenen niet vreemd. Het berust ook bij hen op het geloof aan Gods bijzondere voorzienigheid, dat, hoe

ook in de heidenwereld met bijgeloof vermengd, hooger staat dan het modern atheïstische ongelof aan een *levenden* God.

Zoo bezien valt eerst op het lot weer het rechte licht, en voelt men, hoe het misbruiken van het lot een misbruiken van het heilige is.

Ware nu ons verstand niet door de sonde verduisterd, dan zou het lot niet noodig zijn. Tegen de duisternis in ons; tegen het geen licht hebben in 'n zaak, roepen wij bij het lot Gods Naam aan om een beslissing te verkrijgen.

Dese algemeene beteekenis van het lot als middel tot navorsching van Gods wil en oordeel ligt uitgesproken in het woord van den Spreukdichter: Het lot wordt in den schoot geworpen, maar het geheele beïeld daarvan is 'n den Heere (h. 16:33). Loten is dus een zeer ernstige zaak; een godsdienstige handeling.

Immers wij er geen toeval is, al zijn er ook, gelijk vroeger in onze artikelen in den breede is uiteengezet, voor ons contingent, gebeurlijke of toevallige dingen, gaat ook het lot niet buiten Gods voorzienigheid om.

Men onderscheidt gewoonlijk *drieërlei* soort van lot.

Onze oude zedeleers spraken van de *sors divinatoria* of het lot van „voorspelling“, van openbaring van toekomstige dingen, en wezen dan als voorbeeld op de Urim en Tummin in den borstlap van den hoogepriester in Israël (Num. 27:21 en Ex. 28:30).

Verder, van de *sors consultatoria* of het lot van „raadpleging“. Met het eerste is dit wel nauw verwant, maar er toch van onderscheid. Zij wezen dan als voorbeeld daarvan op het gebruik van het lot om de misdaad door Achan gepleegd uit te vinden, ons verhaald in Josua 7; op het gebruik van het lot waardoor Jonathan ondekt werd als overtreder van Sauls gebod om, vóór den avond van den slag tegen de Filistijnen, spijze te gebruiken (1 Sam. 14:41 en 42); en ook op het gebruik van het lot bij de twee bokken op den grooten verzoending, waarvan ons gesproken wordt in Leviticus 16:8; En Aaron zal de loten over die twee bokken werpen, een lot voor den Heere en een lot voor den weggaanden bok.

En eindelijk spraken onze oude gereformeerde moralisten van de *sors divinatoria* of het lot van „verdeling“. Daarvoor wezen zij dan op het lot waarbij het land Kanaan onder Israels stammen verdeeld werd. Op Nehemia 10:34: Ook wierpen wij de loten, onder de priesters, de Levieten en het volk, over het offer van het hout om te branden op het altaar des Heeren. Op de ambtsdagen der vierentwintig priesterorden waarvan ons verhaald wordt in Lucas 1:9, als van Zacharias gezegd wordt, dat hij het priesterambt bediende voor God in de beurt zijner agorde, waar de gewoonte der priesterlijke bediening hem te lote was gevallen, dat hij zou ingaan in den tempel des Heeren om te reukofferen. Op de Apostelkeuze tusschen Jozef en Matthias waarvan in Handelingen 1:26 staat te lezen: En zij wierpen hunne loten, en het lot viel op Matthias.

Onze moralisten waren van oordeel dat alleen het laatste soort van loten, het *lot van verdeling*, den christen geoorloofd is.

Dat van de eerste en tweede soort, het *lot van voorspelling*, en het *lot van raadpleging*, achten zij wat het eerste betreft uitsluitend gebonden aan den van God ingestelden dienst voor den tijd der schaduwen, en wat het tweede betreft uitsluitend te behooren tot de oude Bedeeling met haar paedagogisch karakter.

Beide wijzen van loten komen dan ook in het Nieuwe Testament nergens voor.

Het eigenwillig indringen in de toekomst, die God voor ons verborgen houdt, door het „lot van voorspelling“, noemt onze Voetius kortweg een „vermetelheid“. En ook in twijfelachtige gevallen te weten willen komen door het „lot van raadpleging“, wat geoordeeld of gedaan moet worden, werd als een „verzoeken“ van God geacht. Ook de „bijbelsche loting“, het bekende opslaan van een bijbelplaats of het met gesloten oogen den vinger leggen op een bijbelplaats om daardoor dan een beslissing te krijgen wat men moet doen, werd als een misbruik van Gods Woord, als „waarzegging met den Bijbel“ afgekeurd. Ja, door sommigen werd ook het „vragen van 'n teeken“ als „tentatio Dei“, als „verzoeken Gods“ veroordeeld. Naar gereformeerde moraal voegt een Christen in al zulke gevallen slechts het gebruik van zijn verstand, bij gebed om bezonnenheid en wijsheid en onderzoek van de Schrift, ter beproefing van wat den Heere welbehagelijk zij. (Efeze 5:16.)